

Mart Mikk: Estonia teatrile tuleb teha juurdeehitus. Uue maja ehitamine kuhugi mujale on ebamõistlik

Praegusele Estonia hoonele juurdeehituse rajamine on mõistlikum kui uue maja ehitamine, kirjutab Mart Mikk, tuues näiteid rohepöõretest maailma ooperi- ja balletiteatrites.

Viimastel päevadel on elavnenud puntratants Rahvusooperi juurdeehituse ümber. Loodan südamest, et see ei ole vähimalgi määral seotud peatsete valimistega ning tallinlased on piisavalt nutikad, et saavad aru: ajakirjandusse lekitatud piltidel ei ole mingit pistmist laienduse lõpliku väljanägemisega.

Rahvusvahelisele arhitektuurikonkursile peab eelnema detailplaneering ning selleks on tarvis planeeritava hoone mahtu pildi peale paigutada, kasutatagu selleks siis kellegi poolt pahatahtlikult punaseks võõbatud kuubikuid või triibulise, ruudulise või kasvõi täpilise fassaadiga mahueskiise.

Kaasajale kohaselt rohepöõrdest ja ringmajandusest rõkkav ühiskond ei ole jätnud tähelepanuta ka üle 400-aastase ajaloo ooperi- ning balletikunsti. Paljud maailma teatrid panustavad palju, et korraldada kõike jätkusuutlikult ja rohelise mõtteviisiga kooskõlas. Mida peaksime teadma Euroopa ooperimajades toimuvast samal ajal, kui endiselt jätkub diskussioon teemal, kas ehitada Tallinnasse uus ooperiteater või piisaks üksnes täiendavast saalist praeguse maja küljes? Teisisõnu, kas maja või tuba?

Septembri lõpus toimus Barcelonas foorum Opera Europa. Kuna teater on teadupärast kõige vahetum kunstivorm, peab ta olemuslikult ajaga kaasas käima. Maikuus tehti

Ühendkuningriigis kahe uuringufirma ühiste jõududega küsitlus, milles osales 11 682 inimest. Võttes arvesse, et teatris käivad keskmisest ärksamad inimesed, ei ole kuigi üllatav, et tervelt 77% vastajatest pidas tähtsaks, et kultuuriorganisatsioonid võtaks keskkonna säästmises vastutava rolli ja oleks eeskujuks.

Seega ei ole imestada, et ooperimajades viiakse läbi jätkusuutlikkuse auditeid, kus vaadatakse üle organisatsioonide igapäevast toimimist: kui palju reisitakse, kulutatakse elektrit või paberit. Aga jälgitakse ka kunstilise toodangu jalajälge, uute etenduste planeerimisel püütakse vältida laval komponente, mis pärast mahakandmist satuksid otse prügimäele: sünteetilised

ekspress.ee

Eesti Draamateater
Rahvusooper Estonia
Estonia teater
Teater

materjalid, PVC, mürgised värvid, litrid, teatud tüüpi metallid ja plastik.

Sophie Cornet Brüsselis asuvast teatrist La Monnaie rääkis, et Belgias võetakse süsiniku jalajälje vähendamist väga tõsiselt. Suurem osa personalist sõidab tööle ühistranspordiga, katsetatakse ja arendatakse lahendusi, mis julgustavad publikut etendusele tulles valima autole alternatiivseid transpordiliike. Näiteks turvaline jalgrattaparkla avamine etenduste ajaks ja „nõudmisel“ transpordisüsteemi loomine, et samast kandist tulijad liiguksid koos. Naaberriikidest tulevatel külalissolistidel soovitatakse kasutada lennuki asemel rongi. Selge võit peitub ühisproduksioonides, La Monnaie teeb dekoratsioonielementide taaskasutuseks tihedat koostööd Pariisi Ooperi, Châtelet' teatri, Lyoni Ooperi ja Aix-en-Provence'i festivaliga.

Soome Rahvusooperi partnersuhete juht Lauri Pokkinen märgib rohesammude hulgas ära täieliku ülemineku LED-valgustitele ja kütte kokkuhoiule. Soome kliimat arvestades on pigem ebatõenäoline, et talvekuudel tuleks töötajad majja või publik etendusele jalgrattaga. Küll aga puhuvad uued tuuled sponsorluses: avalik-õigusliku organisatsioonina ei tohi teater saada toetust ettevõtetelt, mis ei järgi rohepöörde nõudeid. Teistpidi ei luba ettevõtete sponsorluspoliitika toetada teatreid, mis ei ole ESG juhtimisstandardite analüüsi abil oma jätkusuutlikkust tõestanud.

Uue maja ehitus on ebamõistlik

Riigikogu 13. septembril 2021 tehtud otsusega kinnitati Rahvusooper Estonia laiendus riigi rahastavate kultuuriehitiste nimekirja. See ajalooline samm on igati kooskõlas maailmas valitsevate suundumustega, mis väärtustavad ratsionaalset lähenemist ja keskkonnahoidu. Õnneks ei pea enam küsima, kelle huvides või kasuks selline lahendus töötab, sest võivad absoluutselt kõik. Kõigepealt muidugi Tallinna elanikud, kelle jaoks säilib linna kultuuriline süda oma praeguses asukohas, kuhu pääseb kõikjalt ühistranspordiga suurepäraselt ligi. Veel enam, senise teatrimaja tumma tagakülje asemel avaneb laiendus otse peatänava suunas, katuseterrassilt saab nautida parimat vaadet UNESCO maailmapärandi nimekirja kuuluvale vanalinnale.

Vanalinn saab juurde tähelepanu ning külastajaid, esinduslik arhitektuur meelitab turiste ning üha vähem tuleb tunda muret elu lahkumise pärast kesklinnast. Ehkki jutt käib sisuliselt

olemasolevale majale ühe „toa“ lisamisest Pärnu maantee poolsele tühjale platsile (mitte segamini ajada Tammsaare pargiga!), avab sündiv sünergia täiesti enneolematud võimalused, millest on huvitatud kõik osapooled.

Normaalmõõtmetes lavaga oleks lõpuks ometi võimalik teha ühisprojekte teiste teatritega, et jagada kulusid ja materjale ning tuua publiku ette põnevat repertuaari. Tänu lisanduvale „toale“ saaksid Eesti teatrid anda külalissetendusi 800-kohalises saalis ka muudel päevadel kui esmaspäeval. Naabrid Draamateatrist ootavad pikisilmi võimalust esitada oma järjest menukamaid etendusi suuremas saalis.

Uus maja aga tooks kaasa ebamõistliku finantsilise kui ka keskkonnaalase koormuse nii meile kui meie järeltulijatele. Jätkuvalt vajaks ju ülalpidamist ja tegevussisu ajalooline Estonia hoone, sest ta oli, on ja jääb meie rahvuskultuuri üheks maamärgiks.

Palju on räägitud meie esindusorkestri ERSO muredest ja loodan väga, et ka need saavad kunagi väärilise lahenduse. Kuniks seda veel juhtunud ei ole, näen hea planeerimise puhul ajutise leevendusena koostöö jätkumist, kuna hea akustikaga 1100 kohaga saalis saab ette kanda kõiki suurteoseid. Sugugi ei ole võimatu ka konverentside korraldamine senisest suuremas mahus, kuna keskkond suure publiku teenindamiseks on ideaalne.

Lõpetuseks ei saa mööda minna meie lauljate, tantsijate ja muusikute tulevikust, mis tänu akustilistele ning ruumilistele võimalustele tõuseb sootuks uuele tasemele. Rääkimata asjaolust, et EMTA ning MUBA asuvad lühikese jalutuskäigu kaugusel.

Arhitektuurikonkursi lähteülesanne ja mahuanalüüs on tänaseks olulisel määral täienenud, arvestatud on seni maa all peidus olnud bastionite ning Alar Kotli loodud Pärnu maantee poolse fassaadi säilitamise-eksponeerimisega. Olen kindel, et tänu rahvusvahelisele konkursile saab meie Estonia laiendus olema väarikas, esteetiline ning vanalinna ja selle ajaloo suhtes lugupidav. 1989. aastal püstitati Pariisis kunagise Bastille'i kindluse asukoha vahetusse lähedusse ooperiteater, osa ajaloolisi müüre oli leitud juba varem metrood rajades, mõned neist liigutati uude asukohta.

Need on vaid mõningad näited Euroopa kultuuriloost, kus muinsuse hindamine ja tuleviku rajamine on suudetud

ühendada. Täna sel päeval peame lisama nende kahe väärtuse kõrvale kolmandaks ka keskkondliku jalajälje, mis loob kõik aluse valdkonna jätkusuutlikkusele. Sada aastat kestnud saagal ooperimaja arendamisega selle tänases asukohas on olemas kõik need tingimused. On võimalik keskkonnasõbralikult ühildada uus ja vana ilma suurustlevate uue maja ehitus- ja ülalpidamiskuludeta. Ehk teisisõnu jätame küll endast jälje, kuid ajaloolise, mitte ökoloogilise.

Loo autor on Estonia Seltsi juhataja.